KULTUR STYRELSEN

FREDNINGSVÆRDIER

MØLLEPORTEN, STEGE

VORDINGBORG KOMMUNE

Besigtigelsesdato:	08.02.2011
Besigtiget af:	Mia Kroer Ræbild
Journalnummer:	2011-7.82.07/390-0001
Kommune:	Vordingborg Kommune
Adresse:	Storegade 75 A, 4780 Stege
Betegnelse:	Mølleporten, Stege
Fredningsår:	1918
Omfang:	*Porttårnet (ca. 1480-1500).*

BYGNINGSBESKRIVELSE

Mølleporten ligger umiddelbart inden for voldanlægget i Storegade, som er en ældre, østlig indfaldsvej til Stege.

Mølleporten er et grundmuret porttårn i fire stokværk med teglhængt, stejlt, pyramideformet tag. Over portåbningerne i tårnets øst- og vestside er der rundbuede stik med prydskifte og ved portåbningernes sider er runde granitafvisere. Facaderne udgøres af svære, røde teglmure af munkesten og lagvise bånd af kridtsten, øverst er de afsluttet af et bloktandskifte. Facaden har enkle murankre og forskellige muråbninger, dels små og store bomhuller og dels større åbninger med fladbuede stik. I bloktandsnittet er der til alle fire sider to rektangulære åbninger. I øst- og vestsiderne er der cirkelformede blændinger. Tårnets eneste dør sidder i sydsidens andet stokværk. Alle åbninger er lukket af træluger.

Portrummet er belagt med brosten og langs væggene med pigsten. Alle dæk består af brædder og et svært bjælkelag, der hviler på remme. Bygningen står i dag uden anvendelse.

BYGNINGSHISTORIE

Mølletårnet nævnes første gang i 1531 i Steges bys bog, men er sandsynligvis opført i slutningen af 1400-årene som en vigtig del af byens befæstning med i alt tre byporte, volde og voldgrave. Mølletårnet har muligvis oprindeligt været uden tag og afsluttet af murtinder samt forsynet med et udvendigt, omløbende galleri.

En kridtsten i murværket bærer årstallet 1674, hvilket sandsynligvis daterer en restaurering af bygningen. Da Stege i 1685-97 var i von Plessens magt, i forbindelse med en del af hestegardens indkvartering, indrettedes et fangehul på første stokværk. Tårnet var forsynet med bom og lås og fungerede som byport, indbygget i en nu reduceret forsvarslinje. Op ad dets sydside byggedes i 1700-årene en

accisebod til opkrævning af toldpenge for varer, som bragtes ind i byen. Acciseboden blev nedrevet i 1896.

I 1873 besluttedes det at nedbryde Mølleporten, men dette skete heldigvis ikke, og i 1895 blev den fredlyst. Sit nuværende udseende fik tårnet i 1902 ved en hovedrestaurering, som blandt andet indebar en omfattende ommuring af facademurværk og en omsætning af tagværket.

Mølletårnets navn refererer til dets placering for enden af det tidligere Møllestræde ved bygrænsen ud til Møllemarken, hvor de fleste af byens møller stod i middelalderen.

Helt frem til 1987 var Mølleporten porten til Stege, når man kom fra øst. Dog var der gjort mulighed for at større køretøjer samt trafikken ud af byen kunne passere syd for tårnet. I dag er det kun cyklister og fodgængere, der har lov til at passere igennem Mølleporten.

KILDER

Stege inden for voldene, Miljøministeriet, Fredningsstyrelsen, Møn Kommune, 1981.
www.moenantikvariat.dk

MILJØMÆSSIG VÆRDI

Mølleportens miljømæssige værdi knytter sig til beliggenheden i skellet mellem den gamle, tætte bebyggelse i middelalderbyen og den mere spredte, nyere bybebyggelse uden for voldanlægget. Hertil kommer at Mølleporten, i kraft af sin arkitektur, højde og drøjde, er et pejlemærke for Stege.

KULTURHISTORISK VÆRDI

Mølleportens kulturhistoriske værdi knytter sig til bygningens oprindelige funktion som byport og dens signifikans i byen som værende en del af byens forsvarsværk, og eneste af oprindeligt tre byporte, som er bevaret. Navnet Mølleporten fortæller om Steges historie med placeringen af byens møller øst for byporten.

Bygningens betydning understreges dels ved dens arkitektur, som er forsvarsmæssigt betinget, og dels ved sit bevidste slægtskab med den samtidige Stege Kirke, der begge har egnskarakteristiske, vandrette lyse bånd af kridtsten, der sidenhen er gentaget i andre af Steges bygninger.

Mølleporten er én af få bevarede middelalderlige byporte i Danmark.

ARKITEKTONISK VÆRDI

I det ydre fremtræder Mølleporten som en høj, monumental og særdeles robust bygning med et særligt kendetegn i form af den lagvise brug af kridtsten og teglsten. Anvendelsen af kridtstenslag er mere udtalt nederst i bygningen, hvor de dels er bredere og dels ligger tættere, hvilket giver bygningen tyngde.

Bygningens enkle fremtoning skyldes den simple kvadratiske form, der gennembrydes af en rundbuet portåbning, og øverst afsluttes af et stejlt pyramidetag, som understreger bygningens vertikale orientering.

Bygningens enkle detaljering med cirkelformede blændinger og bloktandskifte, suppleres med de funktionelt betingede bomhuller og fladbuede åbninger, giver tilsammen bygningen en fremtræden af stor stoflighed og med markante reliefvirkninger.

Ud over Mølleportens materialemæssige homogenitet i form af tegl og kridtsten, er der tillige en materialemæssig samhørighed ved belægningen i portrummet, hvor den ældre gadebelægning i form af brosten med vandrender langs siderne og pigsten yderst er bevaret, hvilket bibringer portrummet stor arkitektonisk kvalitet.

BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

I Mølleportens ydre knytter de bærende fredningsværdier sig til bygningen med alle detaljer, herunder de lagvise tegl- og kridtstensbånd, de cirkelformede blændinger, de forskelligartede åbninger, bomhuller og bloktandskifte samt pyramidetaget. Hertil kommer den generelle materialeholdning.

I Mølleportens indre knytter de bærende fredningsværdier sig til de svære etagedæk med synlige bjælkelag samt til de indvendigt synlige kridtstensbånd.

ANBEFALINGER

Det anbefales, at man er opmærksom på flere af kridtstenenes fremskredne forfald.